

Martin Ishøys prædiken 4. søndag efter trinitatis

Taler

Martin Ishøj
Præst

Dato

13. juli 2025

Sted

Sankt Jørgensbjerg Kirke

Omstændigheder

Prædikentekster

Anden Samuelsbog kapitel 11, vers 26-12; kapitel 12, vers 1-7a
Paulus' Brev til Romerne kapitel 8, vers 18-23
Lukasevangeliet kapitel 6, vers 36-42

Salmer

Giv mig, Gud, en salmetunge
I underværkers land jeg bor
Døm ikke den der falder
Talsmand, som på jorderige
Der går et sus igennem verdens haver

1

Bjælkebevidsthed og forvalterskab

5 Gud elsker hele sin skabning. Gud elsker alt der er til. Javel, meget af det er gået
galt. Det er faldet. Det falder mod en skræmmende død. Tidens fylde tømmes
med faretruende hastighed, tømmes for den erfarede vished, der kalder jublen
frem, den fryd som mærkes af en orm og af et menneske, og som træerne
mærker, når de folder deres blade og saftfyldte skud ud mod lyset. Men træerne
visner, mennesker lider og solen brænder ud engang – så vidt vi ved. Gud elsker
10 hele sin skabning, alt der er til. Gud elsker det i dets fryd og jubel og i dets lidelse
og forfald.

15 Den kærlighed, Guds kærlighed, er fortegnet for al etik og moral. Nogle gange
og ofte er løbet meget langt, men hvis det glemmes, at der er et fortegn, og at det
er Guds kærlighed, ender alting meningsløst. Men det glemmes ikke i nogen af
dagens tre tekster, og det glemmes ikke i den evangelietekst, som vi lige hørte,
som i sig selv består af tre små tekster – om at dømme, om at være blind og om
emsigt at overse bjælken i ens eget øje. Det er etiske tekster.

20 Især det sidste om at have travlt med andres fejl, mens man overser bjælken i ens
eget øje er velkendt – i hvert fald som en talemåde – også blandt mennesker, som
aldrig går i kirke. Men ... jeg tænker, at den slags talemåder har det med at stivne

og blive til en slags forsimpelende banaliteter – som i en popsang. ... Hvor mange
25 voksne danskere lægger virkelig ikke mærke til bjælken i deres eget øje, når de
brokker sig og bebrejder andre deres fejl? Måske er den ulideligt klare bevidsthed
om bjælken i ens eget øje i virkeligheden katalysatoren og brændstoffet i den
galde, der hældes ud over andre. ... Spørgsmålet er, om det gør sagen bedre.
Måske gør den problemet mere genkendeligt.

30

Måske handler den indirekte meddelelse i billedet af splinten og bjælken først og
fremmest om syndsbevidsthed. og om hvad den kan gøre i mennesker – men
dermed jo også om faktisk adfærd. Eksempelvis tror jeg, at der aktuelt er en ikke
ringe del af os danskere, som godt kan blive ganske vrede på fiskerne, som
35 ødelægger havbunden med deres bundskrabende trawlredskaber, så
biodiversiteten ikke kan være der, og især fiskeynglen ikke har nogen steder at
vokse op. Men måske kommer vreden i virkeligheden af, at priserne på alting,
ikke mindst fisk, stiger og stiger – og det har vi virkelig ikke brug for at betale for
lige nu. Vi synes, det er krænkende, at priserne stiger – og også det med
40 biodiversiteten. Og det er også fiskernes skyld! Det har i hvert fald ikke noget at
gøre med os eller en samfundsudvikling, som vi alle har levet højt på i
generationer. Eller har det? ... Måske bjælkebevidstheden, hvis den vågnede som
bevidsthed, dvs. syndsbevidsthed, kunne vende vreden mod de rette
gerningsmænd og ditto kvinder.

45

Læg mærke til, hvad det første er, Jesus siger i evangelieteksten. ”Være
barmhjertige som jeres fader er barmhjertig”. Jesus taler om sin egen forælder.
Guds barmhjertighed er fortegnet, både for det med bjælken, men også for det
med ikke at dømme, da man så ikke selv skal dømmes – og heller ikke
50 fordømmes, når man ikke selv fordømmer. ... Det med ikke at dømme, kunne
være en replik til historien om Kong David og Urias hustru. Hun havde faktisk
et navn. Hun hed Batseba. Jeg vil tro en del af jer kender historien, men den
handler altså om, at David – den store beundrede Kong David, ham der peges
tilbage på, når Jesu rødder skal identificeres. Ham David. Det hedder ofte lidt
55 bedemandsfromt, at han ikke var fejlfri. Det kan man roligt sige. En gang kunne
han ikke styre sin brunst, og begik det man i dag ville kalde et seksuelt overgreb
på Batseba, som var gift med en af Davids officerer.

Det blev hun gravid af, og for ligesom at gøre det hele lidt lettere for sig selv
60 sørgede David for at få hendes mand Urias slået ihjel. Det er med den bjælke i
Davids øje vores tekst i dag begynder. Det begynder med, at David tager den

formodentligt traumatiserede, gravide kvinde til hustru, efter hun har fået lov til at holde "ligklage" over sin mand. ... Og så følger beretningen om profeten

65 Natan, som konfronterer David med fortællingen om den rige mand, der forgreb sig på den fattige mands eneste lam. Og David er ikke sen til forarget at fordømme den uanstændige mand. Men som Natan sagde til kongen: "Du er manden"! – og det fik konsekvenser.

70 Historien lader forstå, at David blev en bedre mand herefter, men det er ikke sagen lige nu. Gjort ugerning kan ikke gøres ugjort. Så: fordømmer vi David? Der er intet godt at sige om det, han gjorde. Måske griber vi til den tankegang, at vi fordømmer synden, men ikke synderen. Det er en model, der er brugt til at forstå Guds tilgivelse af os. Vi kan og må måske tilgive David, men vi kan ikke

75 tilgive det, han gjorde. Men holder den tankegang, den model i virkeligheden? Kan vi virkelig tilgive krænkeren uden at tilgive kränkelsen? På den måde at skille sag og person kan vist godt blive alt for fingernem.

Det her er et problem, som gør ondt – som må gøre ondt på enhver, der tager det alvorligt. Sagen er jo ikke, at David skulle have ladet være med at dømme og

80 fordømme den rige mand, der forgreb sig på den fattige mands får. Det skulle han måske nok have ladet være med, men hvad David havde gjort, ville være ondt, uanset hvad han sagde efterfølgende. Selvfølgelig skal man ikke fordømme til højre og venstre. Men først og fremmest skal man lade være med at begå

85 utilgivelige ugerninger. Pointen er, at hvis David havde kendt og mærket Guds barmhjertighed fra begyndelsen, var det aldrig gået som det gik. I Guds barmhjertighed ville David have erkendt sig selv, som den han var, en skabning med ansvar blandt skabninger. Så havde han ikke forglemt sig selv og troet, at livet var en popsang, hvor en magtfuld mand kunne gøre, hvad han havde lyst

90 til. Han havde vidst sig fordret af en kærlighed, som ikke gik ud på at tilfredsstille sine egne lyster og at underbygge sit image med løgn og mord. For det var jo, hvad han gjorde, og det var han sandelig ikke den sidste til. Og her behøver vi ikke engang at tænke på moralsk korrumperede dinosaurer i magtpositioner i politik og showbusiness. Mange kan gøre oplagte fund meget

95 tættere på hjemmet.

Det er så svært at lade være med at tilfredsstille sin lyster. Måske hygger man sig bare i smug. Måske forkæler man sig selv med en belønning, når man er træt. Måske gør man noget, for "det gør alle andre også". Selv om ens bjælke ikke

100 fortier, at man skulle have ladet være. Der er forskel på voldelige overgreb og lidt

selvforkælelse i sommerferien. Men der er bare det, at ingen af delene kender eller mærker Guds barmhjertighed eller kærlighed. Og det er det, der gør så ondt. Det er erkendelsen af denne sammenhæng, som gør ondt på den, der ser den i øjnene. Uvidenhed kan være en fristelse. Ligesom bagatellisering. ... En god mand har spurgt, hvad forskellen er på situationen, hvor en tyv kom til en landsby og stjal samtlige 1000 guldstykker, som landsbyen havde sparet sammen i skattekisten, – og så situationen, hvor der kom 1000 tyve og stjal hver et guldstykke. For landsbyen gjorde det vist ingen forskel. Spørgsmålet blev stille i debatten om klodens bæredygtighed med menneskeskabte klimaforandringer og miljøødelæggelser. Som i øvrigt er blevet kaldt voldtægt af kloden.

Jeg nævnte, at David vistnok blev en bedre mand med alderen. Han kom til at blive set som den, der ”redder den fattige, der råber om hjælp, og den nødstedte, som ingen hjælper. Han forbarmer sig over svage og fattige, han redder de fattiges liv” (som det hedder et sted Salme 72). David er blevet set som den fremragende forvalter af Guds opdrag. Den sandhed, som ligger i det, skyldes Guds barmhjertighed. Vi må tage for sandt, at David er vokset i den barmhjertighed, og at den barmhjertighed i ham er vokset til en erkendelse af, hvem han selv var, og hvem han ikke var. Han var ikke en selvudnævnt tegneseriekonge, der kunne følge sine impulser, men et menneske med menneskelige begrænsninger, en skabning blandt skabninger, elsket af Gud og betroet Guds kærlighed som mål og middel for sit liv. Dvs. han kom til at kende sig selv som én, hvor det dobbelte kærlighedsbud var ilten i hans lunger og netop fortegnet for hans liv.

Et menneske, som har det sådan, et menneske for hvem alt er af nåde, et menneske for hvem hvert øjeblik er en gave fra Gud, finder sin glæde i at være der for andre og i at give sig hen i opmærksomheden, respekten og virksomheden for at få livet til at blomstre og lykkes til fælles bedste. Forestillingen om, at det grundlæggende er et mellemmenneskeligt anliggende er imidlertid en vrangforestilling, en moderne vrangforestilling. Lige så lidt som noget menneske er en øde ø, er menneskeheden en øde ø i mangfoldigheden af livsformer på denne klode. Den ømhed som flyder mellem eksempelvis en far og hans søn er ikke af anden art end den ømhed, som kan flyde mellem et menneske og et dyr – det kan være en enlig mand og hans hund. Eller det kan være ømheden mellem den fattige mand i Natans fortælling og det lam, der ”spiste af hans brød, drak af hans bæger, og lå i hans skød, som var det hans datter”. Forestillingen om at vi mennesker er noget særligt på grund af vores højt

besungne rationalitet, er uendeligt snæversynet. Et dyr kan være langt rigere på følelsernes intelligens end mange mennesker. En hund kan sørge længe. Den bortforklarer ikke sine stærke følelser.

145 Det menneske som vitterligt lever af Guds kærlighed og besinder sig på den, engagerer sig med liv og sjæl – med opmærksomhed, følsomhed og knofedt i at forbedre og sikre fred og bæredygtighed for det samlede liv på denne klode. Forestillingen om fred og bæredygtighed alene for mennesker er en
150 vrangforestilling, som fuldstændigt glemmer, hvori det gode liv består – som om det ikke var at være en skabning blandt skabninger, forbundet biologisk, sanseligt og i kærlighed med alle de livsprocesser, som har båret livet frem fra klodens tilstand før livets opståen, over encellede organismer til den uoverskuelige mangfoldighed af livsformer, hvorigennem skabelsen i dag til stadighed bryder igennem og fornyer livet.

155 Hvis nogen tror, at det er en ny tanke, tager de fejl. De skulle bare læse epistlen til i dag, som Paulus skrev til Romerne. ”For skabningen venter med længsel på, at Guds børn skal åbenbares. Skabningen blev jo underlagt tomheden ... med det håb, at også skabningen selv vil blive befriet fra trældommen ... Vi ved at
160 hele skabningen endnu sukker og vander sig sammen”. Hvis David virkelig blev den fremragende forvalter, og hvis noget andet menneske blev det, fyldtes han af ømhed og opmærksomhed på skabningens suk og klage, sådan som vi hørte Guds søn gøre det i salmen før prædikenen. Og sådan med ethvert mennesket som åbenbaredes som Guds barn – med en eller anden form for klarhed. Det
165 kunne være ham eller hende som virkelig mente, at den firbenede derhjemme var en del af familien. Eller det kunne være den svinebonde på Holbækegnen, hvis dyr gik ude året rundt, som Dyrenes Beskyttelse for nyligt skrev om. Eller det kunne være de mennesker, som gør alt hvad de kan for at redde vilde dyr ud af de mange skovbrænde, som skyldes menneskeskabte klimaforandringer. Guds
170 børn ved, at dyrene sukker i samme toneart, som vi andre. De ved, at som Jesus helbredte mennesker, så de kunne tage del i det blomstrende liv, er opgaven, i dag tydeligere end nogensinde, at arbejde på hele skabningens fælles bedste. At hjælpe de hjælpeløse.

175 Det lyder idealistisk, og det er det også. Ingen ved, om Kong David faktisk har levet udenfor fortællingerne om ham. Jeg ved ikke, om den gode svinebonde flyver til London på juleshopping. Intet forhindrer mennesker, som elsker deres firbenede familiemedlem, i med deres livsstil at bidrage til en landbrugspraksis,

180 hvor dyr med åndsevner fuldt på højde med familiens hund udelukkes fra at
leve, som deres natur byder dem. Meget få af os folder os vist ud som Guds
børn.

Men Jesus sagde: Vær barmhjertige som jeres fader er barmhjertig. Det er jo et
185 bud, et "I skal", om at være barmhjertig overfor den skabning, som han gik i
døden for. Forpligtelsen til kærlighed giver kun mening som sagt af den, der er
uendeligt barmhjertig over for os. En der ikke kendte kærligheden, måtte
protestere og sige, at barmhjertighed eller kærlighed aldrig er reaktion på en
ordre eller et påbud. Så ville det ikke være kærlighed eller barmhjertighed. Så
190 ville det være kadaverdisciplin. Men kærligheden kalder altid på at blive gen-
elsket.

Kærligheden eller barmhjertigheden kan aldrig *modtages* som kærlighed eller
barmhjertighed uden at svares med kærlighed eller barmhjertighed. Evangeliet,
195 det befriende budskab, også i dag, er, at hvor vi ophører med at være
barmhjertige, som Gud er barmhjertig over for os, ophører Gud aldrig med at
være barmhjertig heller ikke overfor os. Hvor urimeligt den end forekommer at
være, så ophører Gud aldrig med at være barmhjertig overfor noget svigtende
menneske.

200

Gud dømmer ikke den der falder og den der ligger ned, men svarer også selv om
ingen kalder, med sin egen guddommelige barmhjertighed.

Amen

205

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler.

Kildetype

Digitalt manuskript

210

Tags

4. søndag efter trinitatis, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/martin-ishoys-praediken-4-sondag-efter-trinitatis>

215